

Sintautiškių dainuojamosios tautosakos savitumai: keletas išvalgų

Povilas Krikščiūnas

Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas

Rengiant tekstų publikacijas, paprastai peržiūrima kur kas daugiau kūrinių, negu paskelbiama. Aptikus gausesnės medžiagos, nesunkiai pastebimi populiariesni kūriniai, ryškėja repertuaro žanrinė sudėtis, tų žanrų bendrieji ir vietiniai ypatumai. Skelbiant daugiau medžiagos, skaitytojui ne visada pavyksta vien iš publikacijų visą jos įvairovę ir savitumus be rengėjų komentarų pajusti. Šiame straipsnyje kaip tik siekiama aptarti sintautiškių dainuojamojo repertuaro ypatumus, ryškiau išsirežusius autoriaus dėmesin dirbant su archyviniais šaltiniais ir rengiant tekstų publikacijas.

Vietinio kolorito pirmiausia tikėtasi rasti mažųjų formų tautosakoje – šiam reikalui ji dažnai būna pati dėkingiausia medžiaga. Deja, viltys nepasiteisino, ir dėmesys buvo sukoncentruotas į kai kuriuos dainų turinio, stilstikos savitumus, geografinio dainų paplitimo ypatumus. Pirmiausia žvalgytasi, ar igavo kokių vietinių bruožų visoje Lietuvoje žinomos dainos, kaip ir kodėl jos perprasminamos, ieškoma čia fiksuotų baladžių sąsajų su kitų tautų analogais.

Tautosaka pristatomose apylinkėse rinkta gana ilgą laiką, tačiau netolygiai. Dėl to apsispręsta laikytis sinchroninės analizės principų, antraip rastusi rizikos pritrūkti vietinės medžiagos kai kurių procesų tęstinumui argumentuoti. Repertuaro geografinis klausimams spręsti pasitelktas statistinis metodas.

Sintautiškių gyvenimo realijos dainose ir folklorizuotoje poezijoje

Tautosakininkai jau ne kartą pastebėjo, kaip manipuliuojant vietovardžiais ar asmenvardžiais daina priartinama prie tam tikros vietovės, situacijos, konkretaus vyksmo ar asmens.¹ Bene geriausiu tokio priartinimo pavyzdžiu gali būti vaikiško kykavimo „Josim josim į turgelį“ (Vk 161) versija „Kius kius kius į Šakius“, žinoma ne tik gretimose Šakių rajonui apylinkėse, bet ir Žemaitijoje. Priminsime – rytinėje Aukštaitijoje šis žaidinimas dažniausiai prasideda „Kuc kuc Kamajuos“, Suvalkijai artimesnėse vietovėse minimi Stakiai, Šilalė, Krāžiai, Kėdāiniai, net Ragainė.² Toks teksto aktualizavimas iš tikrųjų kuria „savos“ dainos iliuziją, tačiau iš esmės nekeičia turinio. VU kraštotyrininkų 1987 m. ekspedicijos medžiaga rodo, jog sintautiškiečiai mėgo panašiai jaukintis ir kitų dainų variantus:

Straipsnis, leidyklai įteiktas 2013 01 17, serijos „Lietuvos valsčiai“ Lietuvos lokaliųjų tyrimų mokslo darbų komisijos įvertintas 2013 05 08, pirmą kartą paskelbtas 2013 07 16 elektroninio serialinio leidinio „Lietuvos lokaliniai tyrimai“, ISSN 2029-0799 visatekstėje svetainėje www.llt.lt.

¹ Jokimaitienė P. *Lietuvių liaudies vaikų dainos*, Vilnius, 1970, p. 126; Krikščiūnas P. Keletas potėpių dainų portretui, *Panemunėlis*, Vilnius, 2011, d. 2, p. 1374–1377; Башарин А. С. Актуализация и «деактуализация» песенного текста (к вопросу о локальных песнях и локальных вариантах), *Ruthenia*, bendras Maskvos Jungtinės humanitarinės leidyklos ir Tartu universiteto Rusų literatūros katedros projektas, prieiga per internetą: <<http://ruthenia.ru/folklore/basharin3.htm>>.

² Jokimaitienė P. *Lietuvių liaudies vaikų dainos*, p. 192; *Lietuvių liaudies dainynas*, parengė P. Jokimaitienė, melodijas parengė Z. Puteikienė, Vilnius, 1980, t. 1, p. 139–143.

*Eikš, Maryte, gryčion,
Sėski už stalelio,
Pasakyk Joneliui,
Kad skauda galvelę. (2 × 2)*

*Jonelis vadino
Ją pasivaikščioti,
Į Kauno miestelį
Pasiuliavoti³. (2 × 2)⁴*

*Per Naumiesčio miestą Šešupė tekejo,
Ten plaukė valtėlė žveju,
O toje valtėlėj mergaitė sėdėjo
Ir laukė sugrįžtančio jo.⁵*

Matome, kad aktualizacijos mechanizmas veikia tas pats, kaip ir klasikinio klodo tautosakoje. Buvęs neutralus fragmentas keičiamas į artimesnį objektą ar kitokią pragmatiškai tinkamesnį dėmenį. Šiuo atveju vietoje Vilniaus minimas Kaūnas, o mažas kaimelis ir upelis įvardijami konkrečiais vardais. Taip pat elgtasi visoje Lietuvoje apdainuojant konkrečius įvykius Antrojo pasaulinio karo, partizanų ir pokario dainose, šiuo principu pasinaudojama ir dabar, ypač kuriant įvairių bendrijų himnus. Daug kuo šiuolaikinių himnų stilistiką primena ir Klepū kaimo gyventojos Matildos Žukauskienės padainuota „šio krašto daina“:

*Šešupė, Penta,
Lietuva šventa,
Apie ją Nova
Liūliuoja. (2 × 2)*

*Turčiniai mūsų,
Noviškiei prūsų,
Didi beržynai
Demšiuose. (2 × 2)*

*Lietuvos kraštas
Ne taip išrastas
Skamba senolių
Dainele. (2 × 2)⁶*

Žvelgdami į himnams būdingą vietovės aprėminimą konkrečiais toponimais, negalime apeiti jau minėtoje ekspedicijoje fiksuotų kupletų apie vietinius gyventojus. Keblu juos būtų apibūdinti žanriškai. Panašių variantų rastume ta-

³ *Pasiuliavoti* (pasiulioti) – pasilinksminti, papramogauti.

⁴ LTR 5788(238).

⁵ LTR 5788(194).

⁶ LTR 5689(129).

lalinėse ir ganymo dainoms skiriamuose piemenų erzinimuose. Nemaža grupė tokių dainų, Lietuvių liaudies dainų tekstų katalogo⁷ Moralistinių dainų skyriuje pavadinta „Vietovių apdainavimas“, tebelaukia sistemintojų dėmesio. Kaip bebūtų, visas jas jungia humoristinė gaida, kartais pereinanti į satyrinius tonus:

*Račkauskas turi
Vėjo malūną,
Butkerė turi
Bobą kaip striūną⁸ [...].⁹*

*Palypėjęs ant kalnelio,
Atsidursi pas Kleimelį,
Ir paėjęs kelią kreivą
Atsidursi pas Kareivą.¹⁰*

Tęsiant antrąjį variantą, dainuojama apie kitus kaimo gyventojus ir jų ydas. Pasak dainininkės, „...apie kaimą viskas teisybė, taip eik ir rasi“.

Minėjome, kad cituoti pavyzdžiai užrašyti 1987 m. Panašiai eiliuojama ir kur kas anksčiau, apie 1907 m., į Vinco Dumčiaus dainynėlį įrašytame tekste, vaizduojančiame Sintautų miestelį ir jo gyventojus. Manytina, kad kalbame apie anonimizuotą eilėraštį: nors jo autorystė nenurodoma, autorius pats kūrinio pradžioje nurodo teikiąs savo kūrybą, keletu posmų nusakydamas jos tikslus:

*Sintautai buvo mažas kaimelis,
O dabar yra diktas¹¹ miestelis.*

*Idant neklaidžiot, kur ką surasti,
Ant šito rašto galit suprasti.*

*Nesu toks paikas, kad jus išduočiau
Ir jūsų vardus čia išdrukuočiau¹²,*

*Tiktai į kožno¹³ noriu namelius,
Kur kam nueiti, parodyt kelią.¹⁴*

Toliau aprašomi valdininkai, jų kontoros, kai kurie gyventojai su savo namais, bažnyčia ir netgi „monopolis“ – smuklė. Sumanytas planas realizuojamas gana detalai – tam prireikia 75 dvielių posmų, taigi tokį ilgą tekstą sunku įsivaizduoti dainuojamą. Tiesa, tai gali būti įmanoma viešai koncertuojant. Būtent šitaip elgdavosi garsusis Pupų Dėdė (Petras Biržys), savo koncertus pradėdamas panašiu kupletu:

⁷ Toliau – LLDK. Katalogas sudarytas ir jo kartoteka saugoma Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto Dainyno skyriuje.

⁸ *Striūna* – styga.

⁹ *LTR* 5788(150).

¹⁰ *LTR* 5689(4).

¹¹ *Diktas* – stambus, didelis.

¹² *Išdrukuoti* – parašyti, išspausdinti.

¹³ *Kožnas* – kiekvienas.

¹⁴ *LTR* 3972(106).

*Pupų Dėdė kai prabyla,
Tuoį iš maišo lenda yla,
Visi miesto žvirbliai klega:
Ant vagies kepurė dega...*¹⁵

Čia verta prisiminti, kad XIX–XX amžių sandūroje ir vėlesniais metais rašytuose dainynėliuose būta ne vien dainų. Juose randame ir eilėraščių, atminimų – visko, kas tenkino jų savininkų skonį ar buvo susieta su artimesniais tiems savininkams žmonėmis bei konkrečiais įvykiais. Ne veltui V. Dumčiaus dainų knygelėse po skaitomais tekstais dažnai šmėkščioja pastabos apie kopijas iš Kudirkų, brolio Juozo, kun. Juozo Montvilos ir kt. užrašų.

Vienareikšmiškai teigti, kad tokie tekstai yra tik literatūrinė kūryba, būtų rizikinga. Pirmiausia tai yra anoniminiai ar anonimizuoti kūriniai. Ieškodami aptariamam tekstui kaip galimai folkloriniam kūriniai būdingų variantų, jų randame kitame V. Dumčiaus dainynėlyje. Miestelio gyventojams bei jų gyvenimo būdui paskirtas dar vienas, kiek trumpesnis (54 posmų) eilėraštis, prasidedantis iškilmingais odei tinkamais posmais:

*Sintautai yra nuo amžių pagirti
Ir visoį Lietuvoį yra pašlovinti.*

*Sintautų miestelis gražiai išrėdintas,
Netoli Varšavai yra prilygintas.*¹⁶

Panašios struktūros yra ir tekstas „Sintautų bažnyčia puikiai įstatyta“¹⁷. Tiesa, jis turi analogų šiaurinėje ir rytinėje Aukštaitijoje, kai kuriose Žemaitijos vietovėse. Tai rodo jau minėta LLDK kartoteka. Variantuose minimi Daujėnai, Pasvalys, Alantà, Skiemónys, Šiaulėnai, iš artimesnių vietovių randame Alvità ir Šunskūs. Tokie ir panašūs pamokslams tinkamos formos tekstai galėjo būti ne tik dainuojami, bet ir skaitomi iš sakyklų. XIX a. pabaigoje ir pirmojoje XX a. pusėje jie ne tik pratino klausytoją prie naujai besiklostančių etinių imperatyvų, kėlė pilietinę ir religinę savimonę, bet buvo ir gana veiksnus ginklas Motiejaus Valančiaus ir jo šalininkų vykdytoje kovoje prieš alkoholizmą ar telkiant žmones bendruomenei aktualioms problemoms spręsti. Sintautuose tokia bendruomenės problema galėjo tapti 1907 m. sudegusi bažnyčia. Tai liudija ne tik pastaba kun. V. Dumčiaus dainynėlyje po teksto apie Sintautų bažnyčią, bet ir kitų eiliuotų tekstų fragmentai. Po gyventojų pašlovinimų, papeikimų ir pagraudenimų viename eilėraštyje primenamas gaisras ir į tekstą komponuojami raginimai prisidėti prie naujos bažnyčios statybos:

*Norint Sintautai pasaulėj šlovingi,
Betgi dėl savęs suvis n'išmintingi:*

*Kaip siratėlės yr be motinėlės,
O mes vargdienėliai taip be bažnytėlės.*

¹⁵Danilevičius E. *Pupų Dėdė kraipo ūsq...*, Vilnius, 1992, p. 9.

¹⁶LTR 3970(289).

¹⁷LTR 3972(100).

[...]

*Mes nesigailėkim darbo nei sveikatos
Namelius dėl Dievo daryti iš cnatos*¹⁸.

*Broliai sintautiečiai, visi susipratę
Imkimės darbo kaip jau papratę*.¹⁹

Matyti, kad šių eilučių autorius buvęs vietinis bažnyčios statyba suinteresuotas žmogus, turintis neabejotinų retorinių gebėjimų, taip pat ir puikiai jautęs tuomet besiformavusią folklorinę didaktinės poezijos tradiciją. Kadangi apie kleboną kaip veikiantį asmenį nekalbama, spėtina, kad tai buvęs kuris nors iš Sintautų parapijos kilęs ar joje dirbęs kunigas, klierikas ar kitas bažnyčiai artimas asmuo, gerai pažinojęs vietos žmones, jų įpročius ir polinkius. Tačiau, kas jis bebuvo, aptariamasis kūrinys rodo, kaip folklorinė tradicija, sumišusi su literatūriniais normatyviniais imperatyvais, gali būti perprasminama ir veikti tam tikro sociumo veiklos prioritetus. Žinoma, tokie procesai vyko visoje Lietuvoje, tačiau cituojami tekstai rodo konkrečias minimų vyksmų apraiškas pačiuose Sintautuose, tad gali būti įdomūs ir tautosakos, ir istorijos specialistams.

Šis tas apie sintautiškių balades

Kalbėdami apie vietovardžių kaitą dainų tekstuose, be kita ko, rėmėmės ir vienos baladės citata. Natūralu, kad visai žodinei tradicijai bendri procesai paliečia konkrečioje vietovėje nugirstą kūrinį. Tačiau pastebėtina, kad dar prieš pusę amžiaus tautosakininkė Pranė Jokimaitienė teigė, jog „<...> iš visos dainuojamosios tautosakos baladės yra labiausiai tarptautiškos“²⁰. Prisimenant, kad Sintautai yra paribinio rajono dalis, verta pasižiūrėti, ar geografinė vietovės padėtis turėjo didesnės įtakos vietiniam repertuarui ir tekstų turiniui.

Mums rūpimų pavyzdžių sintautiškių tautosakos rinkiniuose randame jau nuo XX a. pradžios. Antai šio skyriaus dainų publikacijoje skelbiamą baladę „Važiavau lauką“ (nr. 34) ir baladėms artimą epišką ganymo dainoms skiriamą „Aukšti kalnai, lygios lankos“ (nr. 6) J. Pikčiligis užrašė dar 1911 m. Kadangi straipsnis rašomas laikantis sinchroninių principų, žanro raidos apraiškas paliksime kitiems galimiems tyrimams, o čia pastebėsime, jog ne viena baladė fiksuota ir 1987 m. ekspedicijoje. Antai užrašyti du gerai prisiminti visoje Lietuvoje buvusios populiarios meilės baladės „Eik, Onyte, gryčion“ variantai²¹ ir šeimos baladė „Ponia poną nudaigojo“. Besimokydamas Seinuose šią dainą iš Motiejaus Dumčiaus užrašų yra persirašęs ir kun. Vincas Dumčius.

Pastebėtina, kad mūsų turimi tekstai, kaip ir kiti pagrindinės šios dainos versijos²² variantai, pradėdami iš karto, be jokios įžangos. Tiesa, kai kurių kitose vietovėse užrašytų versijų pradžios išsamesnės ir primena sakytinių kūrinų užuomazgas. Antai apie

¹⁸ *Cnata* – dora.

¹⁹ LTR 3970(289).

²⁰ Jokimaitienė P. Lietuvių liaudies baladės, *Literatūra ir kalba*, Vilnius, 1968, t. 9, p. 309.

²¹ LTR 5788(238, 267).

²² Versija folkloristai vadina grupę kitaip prasidedančių tos pačios dainos tekstų.

Ignalina, Švenčionis, Zarasus iš pradžių paaiškinama, kad „*Pati vyro nemylėjo*“²³, ar situacija detalizuojama keliomis eilutėmis: „*Aš girdėjau didelę navyną*“²⁴, „*Vakar buvau čiužajam šonely, girdėjau didelę navyną*“²⁵. Alytaūs, Lazdijų, Šalčininkų apylinkėse ir apie Seinūs aptikti variantai, prasidedantys posmu „*Didi vaina pas mus stojo*“²⁶. Visos šios versijos, išskyrus antrąją, nėra tokios gausios kaip pagrindinė, jų tekstų LLDK rasta po 5–7. Trečioji versija tautosakos rinkėjų aptikta 27 kartus. Įdomu, kad net 21 jos variantas rastas Ignalinos rajone – netoli Tverėčiaus, Mielagėnų ar Vidiškių. Tačiau, kad taip pat pasitaikys Šilalės, Šilutės, Telšių, Jurbarko, Kėdainių, Joniškio, Utenės, Zarasų rajonuose, dažniausiai ši baladė vis dėlto užrašinėta Dzūkijoje (Varėnės, Alytaūs, Trakų, Kaišiadėrių, Lazdijų rajonuose, iš viso 86 var.) ir Suvalkijoje (Marijampolės, Šakių, Vilkaviškio rajonuose, iš viso 53 var.), t. y. artimiausiuose slavams paribiniuose rajonuose. Tokia statistika dar kartą patvirtina P. Jokimaitienės spėjimą, jog balades, vaizduojančias patriarchalinės šeimos tragedijas, lietuviai perėmė iš slavų. Pasak mokslininkės,

„Šių baladžių tekstai pasižymi svetimesne lietuvių liaudies dainų dvasiai poetika, šiurkštesniu, buitiškesniu vaizdu, slaviškų žodžių priemaišomis, slavuose populiariais vaizdais ir pavadinimais.“

Apie mūsų aptariamą dainą priduriama:

*„Ši baladė ypač paplitusi lenkų repertuare. Manoma, kad iš lenkų ji pasiekė kitas slavų šalis, o taip pat ir Lietuvą.“*²⁷

Iš tikrųjų, kaip kai kurios Lietuvos pietrytinių rajonų dainos turi beveik identiškus baltarusiškų analogų, mūsų analizuojamos baladės tekstas itin artimas lenkiškiems. Palyginkime kad ir pradžias:

*Ponia poną nudaigojo,
Rūtų darže pakavojo*²⁸,

*Žalioms rūtelėms apsėjo,
Lelijėlėms apsodino:*

*– Auk, lelija, ir bujokie,
Pono kapą pakavokie.*

*Aukie, rūta, ko didžiausia,
Kaski poną ko giliausia.*²⁹

*Pani pana zabiła,
W ogródku go schowała,
Drobnej rutki nasiąta.
Rośnij, rutko, lilija,
Jeszcze wyżej niśli ja.*

²³Pvz., LMD III 164(217), LTR 1997(113).

²⁴Kad ir LMD III 164(82), LTR 3077(32), 4169(105).

²⁵LMD I 1065(58), LTR 807(1618, 1388), VUB RS, f. 213-106(17).

²⁶LTR 807(1618), 3517(67).

²⁷Jokimaitienė P. *Lietuvių liaudies baladės*, p. 322.

²⁸Pakavoti – paslėpti; čia palaidoti.

²⁹LTR 3970(240).

*Rošnij, rošnij niemala,
Bym grobu nie widziała.*³⁰

Baladėje nenurodomos jokios vyro nužudymo priežastys, tik aiškinama, kaip nusikaltusioji slepia savo piktadarystę. Panašiai kaip pasakose, kituose variantuose kelis kartus kartojama ta pati situacija – atjoję broliai žmoną vis klausinėja, kur galis būti jų artimasis, kol niekur neradę, ją pačią įtaria žmogžudyste ir nužudo nukirsdami galvą arba sudegindami pririštą prie sauso medžio. Kad daina Suvalkijoje buvusi populiari ir išsilaikė gana ilgai, liudija gerai žinomo šio krašto tautosakos entuziasto Jauniaus Vyčiaus užrašai: Igliaukos apylinkių gyventoja Marija Navikienė 1985 m. jam padainavo 23 posmų variantą, baigiamą deginamos marčios monologu:

*Oi galva galva,
Mano durnoji*³¹,

*Kam nutrotijai*³²
Savo berneli? (2 × 2)

*Kam nutrotijai
Savo berneli
Ir pakavojai
Rūtų daržely, (2 × 2)*

*Kam pakavojai
Rūtų daržely
Ir apsodinai
Baltom lelijom? (2 × 2)*³³

Mūsų teksto siužetas lakoniškesnis: panašu, kad broliai iš karto kažką įtaria, nes tik atjoję kartais sukapoja vartus, o atjojusiems broliams žmona tik paaiškina nežinanti, kur jos vyras dingęs. Kad variantas aptrupėjęs, pripažino ir dainininkė, teigdama, kad daina buvusi ilgesnė, tačiau, nors išmokusi ją iš mamos, daugiau neprisimenanti ir dainuoti baigė taip:

*– Dievas žino, aš nežinau,
Ar girelėje medžioja,
Gal vainelėj³⁴ vajavoj(a)*³⁵

*Nei girelėje medžioja,
Nei vainelėj vajavoja,
Nei vainelėj vajavoj(a).*³⁶

Toks pat nebaigtas variantas apie 1939 m. užfiksuotas netolimame Ketūr-

³⁰ Cit. pagal: Jagiełto J. Polska ballada ludowa, *Poetyka. Zarys encyklopedyczny*, Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk, 1975, t. X, zs. 1, p. 10.

³¹ *Durnoji* – kvailoji.

³² *Nutrotyti* – pražudyti.

³³ LTR 5509(777), LTRF mg. 3029(163) ir 5393(70), paskelbta: *Paklausykite manę, jauno bernelio. Jauniaus Vyčiaus užrašytos suvalkiečių tautosakos rinktinė*, sudarė Jaunius Vylius, tekstus parengė Povilas Krikščiūnas, melodijas parengė Aušra Žičkienė ir Rūta Žarskienė, Vilnius, 2011, p. 220–223.

³⁴ *Vaina* – karas.

³⁵ *Vajavoti* – kariauti.

³⁶ LTR 5689(85).

naujienos kaime, tik čia, neišgaunant atsakymo, pridedamas toks ne itin sklandus paskutinis posmas:

*O kad jau nežinai,
Kirsim galvas kaip kopūstą.³⁷*

LLDK kartotekoje taip pat galima pastebėti dvi ryškesnes versijas: šalia išsamių variantų esama kondensuoto turinio tekstų, besibaigiančių padaryto nusikaltimo išaiškinimu. Gali būti, kad čia suveikia ir skirtingi anksčiau minėti lietuvių ir slavų dainuojamosios tradicijos poetiniai prioritetai. Tarsi pratęsdama P. Jokimaitienės mintis, apie tai rašo ir Modesta Liugaitė (Černiauskienė):

„Panagrinęjus lietuvių baladžių giminystės ryšius su baltarusių ir ukrainiečių baladėmis, ypač plėtojančiomis šeimos tematiką, darytina išvada, kad kai kurie motyvai (pavyzdžiui, santuokinė neištikimybė, įvairūs žiaurumai) lietuvių baladėse slopinami ar sušvelninami. [...] Prašmatnus epiškumas čia aukojamas lyrizmui.“³⁸

Tokie sintautiškių dainų bruožai autoriui pasirodė ryškiausi. Apibendrinant iš karto galima konstatuoti, kad jie nulemti ir subjektyvių, ir objektyvių veiksnių, veikiančių įvairiuose lygiuose nuo kaimo bendruomenės iki tarptautinio repertuaro. Jau minėjome, kad pirmiausia aprašyta asmenvardžių ir toponimų kaita paremta tekstų aktualizacija yra ne tik lietuviams būdingas reiškinys, stebimas įvairių bendruomenių (kaimo, rajono, etninio regiono) repertuaruose. Toks tekstui tarsi neesminis perprasminimas leidžia pabrėžti ir suvokti save kaip tam tikro sociumo narį. Čia pabrėžtina, kad kuo gausesnė bendrija, kuriai aktualus konkretus tekstas, jų grupė ar ištisas žanras, tuo labiau tikėtina galima jo ekspansija gretimose teritorijose. Antai cituotuose kupletuose apie kaimo gyventojus ryškus improvizacinis pradai, dažnai lemiamas konkrečių bruožų, situacijų, čia nesukuriamas universalių modelių, tad variantai nesugula į jokias gausesnes klasifikacijas pasiduodančias grupes, nors puikiausiai atspindi apdainuojamų bendrijų savitumus.

Minėtas sociumo bendrumo siekis ypač pastebimas literatūrinės tradicijos veikiamuose kūriniuose. Į tautosaką apčiuopiamiau įsiveržusi kartu su nacionalinio išsivadavimo idėja, ši kūryba nešė naujas etines nuostatas, imperatyviau diktavo naujus elgesio modelius tiek apskritai visuomeniniame ir asmeniniame gyvenime, tiek ir tam tikrose situacijose. Tai puikiai iliustruoja tekstai, susiję su Sintautų miesteliu, gyventojais, bažnyčia ir ypač jos gaisru. Autorius, būdamas tam tikros ideologijos ar konkrečių pragmatinių siekių skleidėju, savo tikslus realizuoja folklorinei tradicijai būdingomis formomis. Tipologiškai tokie kūriniai gali būti jungiami tematinių bendrumų.

Įdomų tarptautinių folklorinių sąsajų atvejį demonstruoja Sintautų apylinkėse fiksuota baladė „Ponia poną nu-daigojo“. Pateiktuose statistiniuose duo-

³⁷ LTR 2291(240).

³⁸ Liugaitė (Černiauskienė) M. Lietuvių baladžių giminystės beiškant, *Homo narrans: folklorinė atmintis iš arti*, Vilnius, 2012, p. 268.

menyse matome labai aiškų dainos paplitimą paribiniuose rajonuose, artimuose lenkų gyvenamoms teritorijoms. Manoma, kad ir kitas slavų tautas ji pasiekė būtent iš lenkų, tad turime progą stebėti, kaip ji išikomponavo į lietuvišką repertuarą pačiu artimiausiu keliu, be jokių tarpininkų. Remdamiesi turimais tekstais, galime teigti, kad slavams būdingas ištaisais žanrais realizuojamas dainuojamasis epiškumas pas mus silpsta, paklusdamas lietuvių dainoms būdingesnei lyrinei tradicijai. Tai jau ne vietovės ar žanro, o viso lietuviškos tautosakos masyvo lemiamas ypatumas.

Baigiant lieka konstatuoti, kad sintautiškių tautosaka, nors užrašinėta ir fragmentiškai, bet veikiama iš karto kelių tradicijų, yra dėkinga medžiaga lokaliams tyrimams. Tikėsimės, kad prie to, kaip ir viso suvalkiečių tautosakos klodo, dar ne kartą bus grįžta.

Straipsnis numatomas spausdinti „Lietuvos valsčių“ serijos monografijoje „Sintautai“ (vyr. redaktorė ir sudarytoja *Vida Girininkienė*).

Straipsnio kalbos redaktorius *Albinas Masaitis*, korektorė *Rasa Kašėtienė*, anglų k. redaktorius, vertėjas *Aloyzas Pranas Knabikas*.

Straipsnis recenzuotas ne mažiau kaip dviejų mokslininkų ekspertų.

Straipsnio priedai skelbiami atskirai tam skirtuose šio leidinio skyriuose:

1. Straipsnio santraukos lietuvių ir anglų kalbomis.
2. Žinios apie autorių.

Nurodymai dėl straipsnių naudojimo (citavimo): Skelbiant ar bet koku būdu panaudojant bet kurį elektroninio serialinio leidinio „Lietuvos lokaliniai tyrimai“ svetainės www.llt.lt straipsnį ar jo dalį kartu su juo privaloma skelbti leidinio „Lietuvos lokaliniai tyrimai“ visą nesutrumpintą pavadinimą, jo tarptautinio standartinio serialinio leidinio numerį ISSN 2029-0799, interneto svetainės www.llt.lt pavadinimą, tomo (darbo) sutartinį kodinį pavadinimą, straipsnio autorių, straipsnio pavadinimą, „Lietuvos valsčių“ serijos ir monografijos, kuriai straipsnis parašytas, pavadinimus bei straipsnio pirmojo paskelbimo serijos monografijoje ir jo paskelbimo svetainėje www.llt.lt datas (jei šios datos sutampa, skelbiama viena – paskelbimo svetainėje www.llt.lt data).